

דבר העורך

מחקר אקדמי של חברות זרות הוא הזדמנות ליצור גשרים ולממש את הצו ההומניסטי חוצה הגבולות של מדעי הרוח והחברה. את המשימה הזו ג'מאעה מבקש לממש מאז היווסדו; גם בעת כתיבת שורות אלה, כאשר בעזה מתחוללת מלחמה הזורעת הרס והרג מאסיבי של חפים מפשע, ישראלים ופלסטינים, שאין לדעת לאן תוביל. הנסיבות הפכפכות והרגשות סוערים, וקשה בעת הזו לבטא בבהירות ובאופן שקול את מה שמתחולל לנגד עינינו. זמנם של ניתוחים מלומדים יגיע. בינתיים מה שיש לג'מאעה להציע הוא את המאמרים והרשימות של הגיליון הנוכחי, שכל אחד ואחת מהם מגלם את משימת כתב העת שצוינה לעיל, וזאת בניגוד לדפוס הרווח של יצירת מחיצות וליכוי שנאה. גם לפני 7 באוקטובר לא שבענו נחת. בחודשים שקדמו לאסון הנורא, ממשלת ישראל הייתה עסוקה בהשלטת הפיכה משפטית-משטרית (ויתכן שהיא עדיין עסוקה בה). אם תשלים הפיכה זו את יעדיה, היא תפגע בחירויות אקדמיות בסיסיות, שבלעדיהן הוצאה לאור של ג'מאעה ושל כתבי עת אקדמיים אחרים בישראל תהיה קשה. כמו כן היא תאיץ את הידרדרות תנאי החיים של אזרחי ישראל היהודים ושל הפלסטינים, שיחס המדינה כלפיהם רצוף אותות קלון. דומני שהתעלמות שלנו, חוקרים וחוקרות של המזרח התיכון, מהאיום הנשקף מהפיכה זו, שקולה לטמינת הראש בחול ולהסתגרות בלתי מוסרית ומתקרנפת במגדל השן. המשוררת האיראנית הנודעת פרוור' פרוך'זאד, שנלחמה בדיכוי החברתי, הפוליטי, והמגדרי באיראן תחת שלטון השאה, התריעה מפני התכנסות עצמית תועלתנית כזאת בשירה האלגורי "אמו של עלי אָמְרָה לוּ יוֹם אָחַד". השיר מובא בגיליון זה בתרגום עברי עם דברי פרשנות מאלפים של סיון בלסלב. אימו של עלי דוחקת בו לסרב להצעתו של דג כסוף לבוא בעקבותיו ולהימלט מהעולם צר האופקים והחומרני שהוא חי בו:

"הוי עלי, הוי עלי המְשָׁע
האינ מוֹרֵן קפיצים עדיף על שֶׁלֶחַן הַטְּהֵרָה?
...
לֵךְ לִישׁוֹן, לֵךְ לִישׁוֹן
שְׁלֵא תַעֲשֶׂה מִשְׁהוּ טַפְשִׁי
עִם מַחְשְׁבוֹת שְׁלֵא שׁוֹוֹת פְּרוּטָה
לֹא תַפְתֹּר בְּעִיּוֹת
הַנַּח רֵאשֶׁךְ עַל פְּרִית הַפְּלוּמָה, תֵּן לְעֵינַיִךְ לְהַעֲצֵם
אַחַז חֶזֶק בְּאַכְפֵּךְ, הַשְׂאֵר אֶת הַדְּהִירָה לְאַחֲרֵימִים."

בגיליון זה לא תמצאו נוסחת פלא מטעם לימודי המזרח התיכון להתמודדות עם המשברים שערערו את מציאות חיינו. עם זאת תוכלו למצוא בו, לצד שירה של פרוך'זאד,

הנושא מסר פוליטי מובהק ומתאים גם לימינו, מאמרים על סוגיות שונות בלימודי המזרח התיכון, הפורעים ברובם מוסכמות מחופרות בתחום. מאמרים אלה כולם הם תוצרי מחקרים שבוצעו בשיקול דעת ובעין ביקורתית כיאה למחקר אקדמי באשר הוא. זהו התהליך שמקדמי ההפיכה המשטרית חוששים ממנו כל כך, וחותרים להכפיפו לצורכיהם הפוליטיים הצרים ואף לחסלו. בשל ריבוי המאמרים בגיליון לא אתעכב כאן על תרומתו ועל תוכנו של כל אחד ואחד מהם, ואעניק את "רשות הדיבור" למאמרים עצמם. המתעניינות מוזמנות להתרשם מתקצירי המאמרים המופיעים בסוף הגיליון.

מלבד מאמרים ורשימות ביקורת ספרים רבות אנו מביאים בגיליון זה את פרק המבוא מתוך הספר *La Famille en Islam d'après les sources arabes* (המשפחה באסלאם על פי מקורות ערביים) מאת חוסיין בנח'רה, אבנר גלעדי, קתרין מאייר-ז'אן וז'קלין סובלה בתרגום לעברית. איריס אגמון הקדימה לפרק מבוא קצר על חשיבות ההיסטוריה של המשפחה בלימודי המזרח התיכון. עם פרסומו של פרק זה אנו מחדשים את מדור התרגום הוותיק, שהשקנו לפני שנים רבות, ושבו ביקשנו להציע לקוראים תרגומים של תוצרי מחקר חשובים שראו אור בשפות אחרות. השיקולים המנחים בבחירת המאמרים לתרגום הם מרכזיותם בתחום, העיסוק שלהם בגישות ובפולמוסים חשובים בימינו, ותרומתם להעמקת ההיכרות עם סוגיות חשובות בלימודי המזרח התיכון.

מדור תרגום חדשותי זה מצטרף למדור תרגומים מערבית לעברית, המושתת על שיתוף פעולה בין כתב העת ובין סדרת "מפתוב" וחוג המתרגמים במכון ון ליר בירושלים. בגיליון זה משולב פרק מתוך הספר וילאית ביירות (פרובינציית ביירות) מאת מוחמד בהג'ת ורפיק אל-תמימי, שיראה אור בקרוב. בהג'ת ותמימי היו בני האליטה הערבית-עוסמאנית, ובמהלך מלחמת העולם הראשונה הוטלה עליהם המשימה לסייר במחוז ביירות ולדווח על מצב העניינים שם. ממצאיהם נכללו בשני כרכים שהוגשו למושל המחוז, ופורסמו בתורכית עוסמאנית ובערבית בשנים 1917 ו-1918. במבוא הקצר שהקדים לפרק, אלי אושרוב מתייחס להתקבלותו של הספר בהיסטוריוגרפיה העברית ובמיוחד לפוטנציאל המחקרי הגלום בו. לשני המדורים לעיל מצטרף גם המדור הוותיק "נקודה למחשבה", שבו מציג און ברק ממצאי מחקר מקיף שערך, העתיד להתפרסם בקרוב בספר, על ההיסטוריה של החום במזרח התיכון. לבסוף, אנו שמחים לבשר על השקת אתר האינטרנט החדש של **ג'מאעה**! האתר מאפשר גישה מהירה ונוחה לגיליונות שלמים של כתב העת ולמאמרים נפרדים שהופיעו בהם. האתר יאפשר לנו לזרז מעתה פרסום מאמרים ורשימות לפני איגודם בגיליון אחד, כך שמחברות לא יאלצו להמתין זמן רב לקראת ההוצאה לאור של גיליונות שלמים. אני מבקש להודות לחברי המערכת ולמרכז הרצוג על תכנון האתר ועל הקמתו.

חגירם